

слугує свого роду камертоном, з яким звіряється художник в процесі матеріалізації свого твору; 5) художник, на відміну від вченого, не спирається в своїй роботі на відносно сталі константи, а може сам творити аксіоми. Все це обумовлює складність психологічного вивчення художньої творчості традиційними методами з акцентом в основному на вимірюванні й статистиці та вказує на необхідність більш глибокого дослідження основ художньої творчості з активним залученням якісних методів.

Література:

1. Міністерство освіти і науки України. Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. <https://core.ac.uk/download/pdf/12083862.pdf>. 359 с.
2. Jaroslav Havelka. The nature of the creative process in art: a psychological study. Martinus Nijhoff, The Hague, Netherlands, 1968. Preface.
3. Pavel Machotka. Creativite et psychologie universitaire] // Bulletin de psychologie, Tome XLVI – № 410. pp. 261-270. https://www.persee.fr/doc/bupsy_0007-4403_1993_num_46_410_14236. 261–263 p.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-478-8-2>

EXPLORATION OF MENTAL IMAGES AND DREAMS: AN ONTOPSYCHOLOGICAL APPROACH

ЕКСПЛОРАЦІЯ ПСИХІЧНОГО ОБРАЗУ ТА СНОВИДІНЬ: ОНТОПСИХОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД

Khomenko I. B. **Хоменко І. Б.**

*PhD in Economics,
Associate Professor of the Department
of Management and Ontopsychology
Private Higher Educational Institution
"Institute of Psychology
and Entrepreneurship"*

*кандидат економічних наук,
доцент кафедри менеджменту
та онтопсихології
ПВНЗ «Інститут психології
та підприємництва»*

Психічний образ є однією з ключових складових когнітивних процесів, які забезпечують здатність людини сприймати, осмислювати та взаємодіяти зі світом. Образи формуються не лише на основі безпосереднього сенсорного досвіду, але і в результаті уяви та сновидінь. В контексті психоаналізу та когнітивної психології, психічні

образи грають важливу роль у відображенні несвідомого, створюючи інструмент для розуміння внутрішніх конфліктів, потреб і мотивації людини. Проте вивчення психічних образів у сновидіннях часто обмежується класичними підходами психоаналізу. Онтопсихологія пропонує інший погляд на цю проблему, що заслуговує на окрему увагу.

Сон – це фізіологічний процес, завдяки якому мозок здатний переробляти інформацію, що накопичилася за день. Сон має вирішальне значення для різних когнітивних функцій, включаючи консолідацію та трансформацію пам'яті, обробку та послаблення інтенсивності емоційних спогадів, а також творче мислення [4, с. 71].

Науковою моделлю сновидінь можна вважати психоаналітичну модель, розроблену З. Фрейдом. Ця модель була і залишається досить впливовою в дослідженнях сну. Психоаналітична модель була отримана з поглибленого вивчення індивідуальних сновидінь. Для З. Фрейда сон є дуже значущим психічним продуктом, який є результатом певних психічних процесів [4, с. 18]. Сновидіння посіли почесне місце в дослідженнях таких аналітиків як А. Адлер, Е. Фромм, Е. Берн, К. Роджерс, А. Маслоу, Ф. Перлз, які слідом за З. Фрейдом прагнули розкрити психологічний феномен сновидіння [2, с. 265]. Надзвичайний внесок у розуміння феномену сновидінь вніс К. Г. Юнг. Вчений вважав, що сновидіння мають більший зміст, ніж виконання заборонених бажань. На думку К. Г. Юнга, сни мають можливість допомогти встановити зв'язок між свідомістю і підсвідомістю [6, с. 220].

Психічний образ можна розглядати як результат інтеграції різних сенсорних та когнітивних процесів. Образи допомагають мозку обробляти інформацію з зовнішнього середовища, зберігаючи її у вигляді символів або уявлень. Вони можуть бути чіткими або абстрактними, залежно від того, наскільки глибоко вони пов'язані з внутрішніми психічними станами. Онтопсихологія передбачає, що психічний образ є не просто продуктом свідомості, але й результатом взаємодії між свідомим та несвідомим рівнями психіки. У сновидіннях психічний образ відіграє особливу роль. Він може бути формою, через яку проявляється несвідоме, але також виконує функцію виявлення онтологічної реальності особистості. Сновидіння, з цієї точки зору, є способом спілкування між свідомим і несвідомим. Вони виявляють ті елементи психічного життя, які не знаходять свого відображення у свідомому стані. Онтопсихологічний підхід допомагає зрозуміти, як психічні образи у сновидіннях можуть служити дороговказом для розвитку особистості. Наприклад, Жан Піаже вивчав когнітивний розвиток дітей, зокрема уявлення та мислення саме через психічні образи [3, с. 40].

Теорія про психічний образ включає концепції когнітивної психології, де психічний образ є важливим елементом обробки інформації. Однією з найвідоміших є теорія подвійного кодування інформації Алана Пайвіо, яка стверджує, що людина кодує інформацію за допомогою двох систем – вербальної та образної, де образи допомагають у запам'ятовуванні та розумінні інформації [5. с. 584].

Онтопсихологія як напрямок сучасної психології займається вивченням внутрішніх психічних процесів на основі першооснов буття. Вона поєднує в собі глибоке філософське осмислення людського існування та конкретні методики роботи з психікою. Основою онтопсихології є поняття онто Ін-се, яке визначає сутність людини і є джерелом її дій та реакцій на світ. Онтопсихологія також пропонує підхід до роботи зі сновидіннями, в якому психічні образи розглядаються як ключ до розуміння глибинних аспектів особистості. Згідно з цією теорією, сновидіння не просто відображають приховані бажання чи тривоги, як це прийнято у класичному психоаналізі, а є проявами глибинних векторів розвитку особистості, зумовлених онто Ін-се. Психічні образи, що виникають під час сну, несуть інформацію не лише про внутрішні конфлікти, але й про реальні процеси особистісної самореалізації, дозволяючи дослідити шляхи розвитку індивідуальної свідомості [1. с. 15–20].

Експлорація психічного образу у сновидіннях полягає у вивченні того, як внутрішні уявлення проявляються у свідомості людини та які сигнали вони дають для її особистісного розвитку. Психічний образ у сновидіннях часто відображає не лише символічний зміст, але й конкретні життєві ситуації, що потребують осмислення або вирішення.

Онтопсихологічний аналіз сновидінь передбачає, що психічний образ виконує ключову функцію у розкритті глибинних аспектів психіки. Він допомагає зрозуміти, які внутрішні конфлікти або нерозв'язані проблеми присутні у психічному житті індивіда. Окрім цього, психічні образи можуть вказувати на шляхи вирішення цих проблем. Наприклад, певні повторювані сновидіння можуть свідчити про внутрішній конфлікт, що триває у житті людини, а виявлення цих образів допомагає краще зрозуміти їхній зміст. Онтопсихологічний підхід до сновидінь ґрунтується на тому, що психічні образи можуть бути інструментом для вивчення інтенцій особистості та її онтологічного шляху. Все це дозволяє виявити приховані ресурси психіки, які можуть сприяти її розвитку.

Отже, експлорація психічних образів та сновидінь з онтопсихологічної точки зору є потужним інструментом для розуміння глибинних аспектів особистості. Психічні образи у сновидіннях виконують роль сигналів, що вказують на нерозв'язані проблеми або

шляхи розвитку особистості. Вивчення сновидінь і психічних образів через онтопсихологічний підхід дозволяє виявити глибинні процеси психіки та знайти оптимальні шляхи для самореалізації особистості. Це дослідження також допомагає краще зрозуміти природу свідомості та її зв'язок з несвідомим.

Література:

1. Менегетті Антоніо. Підручник з онтопсихології. Пер. з італійської БФ «Онтопсихология». 1-е вид. Київ. НФ «Антоніо Менегетті». 2023. 548 с.
2. Мулявка А. І. Психофізіологічні основи сновидінь та можливості їх використання. *Психофізіологічні основи сновидінь та можливості їх використання*. 2019. С. 263-265.
3. Столяренко О. Б. Психологія особистості. Навчальний посібник. Київ. Центр учбової літератури, 2012. 280 с.
4. Фройд З. Тлумачення снів. Київ. Фоліо. 2019. 608 с.
5. Paivio A. Mental Representations: A Dual Coding Approach. *Oxford Psychology Series Oxford University Press*. 1990. P. 583-605.
6. Vandekerckhove M., Cluydts R. The emotional brain and sleep: An intimate relationship. *Sleep Medicine Reviews*. 2010. T. 14. № 4. С. 219-226.